

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО
Кафедра медицини катастроф та військової медицини

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Перший проректор
з науково-педагогічної роботи,
доцент І.І.СОЛОНИНКО

I.I. Soloninko

09

2023 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

«Безпека життєдіяльності»

(курс за вибором)

ВБ 1.29

підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 221 «Стоматологія»

Затверджено на методичній нараді
кафедри від « 71 » *af* 2023 р.

Протокол № 79

Завідувач кафедри,

доцент В.В. Чаплик

[Signature] підпис

Затверджено
на профільній методичній комісії

Протокол № 5

Голова, проф. О.Д. Луцик

[Signature] підпис

" 31 " *серпня* 2023 р.

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО
Кафедра медицини катастроф та військової медицини

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Перший проректор
з науково-педагогічної роботи,
доцент І.І.СОЛОНІНКО

« ____ » _____ 2023 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:
«Безпека життєдіяльності»
(курс за вибором)
ВБ 1.29

підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти
Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність: 221 «Стоматологія»

Затверджено на методичній нараді
кафедри від « ____ » _____ 2023 р.
Протокол № _____
Завідувач кафедри,
доцент В.В. Чаплик
_____ підпис

Затверджено
на профільній методичній комісії
Протокол № _____
Голова, проф. О.Д. Луцик
_____ підпис
" ____ " _____ 2023 р.

2023

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

В.В. Чаплик, завідувач кафедри кафедри катастроф та військової медицини.

П. В.Олійник, професор кафедри катастроф та військової медицини.

В.В. Гуменюк, доцент кафедри медицини катастроф та військової медицини.

Рецензенти

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» (Курс за вибором) складена відповідно до Стандарту вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 221 «Стоматологія» згідно вимог освітньої програми магістра медицини, відповідно до вимоги наказу Міністерства освіти і науки України №943 від 16.10.2009 р. «Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи»; наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 683 від 05.06.2013 р. зі змінами «Про затвердження форм документів з підготовки кадрів у вищих навчальних закладах I-IV рівнів акредитації»; Інструкції щодо оцінювання навчальної діяльності студентів в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу, затвердженої Міністерством охорони здоров'я України від 15.04.2014 р

Опис навчальної дисципліни. Програма вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності» призначена для вищих медичних закладів освіти України III – IV рівнів акредитації у відповідності до вимог кредитно-трансферної системи організації навчального процесу ECTS. Відповідно до навчального плану, навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності» вивчається студентами першого року навчання і базується на знаннях основних природничо-наукових дисциплін: медичної біології, анатомії людини, нормальної фізіології, основ екології та інтегрується з відповідними програмами. У свою чергу, знання основних валеологічних принципів здорового способу життя та основ безпечної діяльності медичного працівника створює засади для наступного вивчення студентом клінічних і гігієнічних дисциплін, передбачає інтеграцію з цими дисциплінами та формування умінь і знань з безпеки життєдіяльності у процесі подальшого навчання. Вивчення навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» закладає основи здорового способу життя та профілактики виникнення небезпечних ситуацій у професійній діяльності майбутнього лікаря.

Структура навчальної дисципліни	Кількість кредитів, годин, з них			Рік навчання (семестр)	Вид контролю
	Всього:	Аудиторних			
		Лекцій (год.)	Практичних занять (год.)		
Назва дисципліни: «Безпека життєдіяльності»	3,5 кредити 105 год.	10	30	65	1 курс залік

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» є способи захисту людей в умовах надзвичайних ситуацій та повсякденного життя, а також явища, процеси, об'єкти техногенного, природного або соціально-політичного походження, які можуть завдати шкоди здоров'ю та життю людини, порушувати нормальні умови життя і діяльності людей на окремій території чи об'єкті.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» базується на знаннях основних природничо-наукових дисциплін: медичної біології, медичної та біологічної фізики, біологічної та біоорганічної хімії, анатомії людини, гістології, цитології та ембріології, латинської мови, історії медицини, філософії й інтегрується з цими дисциплінами. Створює засади для наступного вивчення клінічних і гігієнічних дисциплін. Закладає основи формування знань, умінь та навичок, які визначаються кінцевими цілями програми, необхідних у наступній професійній діяльності.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» полягає у набутті студентом компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності» є опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях і формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки функціонування об'єктів галузі, матеріальних та культурних цінностей в межах науково-обґрунтованих критеріїв прийнятного ризику.

1.3 Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності» забезпечує набуття студентами наступних компетентностей:

1.3.1. Загальнокультурні компетенції охоплюють:

- культуру безпеки і ризик-орієнтоване мислення, при якому питання безпеки, захисту й збереження навколишнього середовища розглядаються як найважливіші пріоритети в житті й діяльності;
- знання сучасних проблем і головних завдань безпеки життєдіяльності та вміння визначити коло своїх обов'язків з питань виконання завдань професійної діяльності з урахуванням ризику виникнення небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання;
- вміння оцінити середовище перебування щодо особистої безпеки, безпеки колективу, суспільства, провести моніторинг небезпечних ситуацій та обґрунтувати головні підходи та засоби збереження життя, здоров'я та захисту працівників в умовах загрози і виникнення небезпечних та надзвичайних ситуацій;
- здатність приймати рішення щодо безпеки в межах своїх повноважень.

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 9. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 10. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 11. Здатність працювати в команді.

ЗК 12. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК 13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

1.3.2. Професійні компетенції за видом діяльності охоплюють:

- здатність орієнтуватися в основних методах і системах забезпечення техногенної безпеки, обґрунтовано вибирати відомі пристрої, системи та методи захисту людини і природного середовища від небезпек;
- вміння обґрунтувати та забезпечити виконання комплексу робіт на об'єкті з попередження виникнення надзвичайних ситуацій, локалізації та ліквідації їхніх наслідків;
- здатність орієнтуватися в основних нормативно-правових актах в галузі забезпечення безпеки;
- знання організаційно-правових заходів забезпечення безпечної життєдіяльності та вміння обґрунтувати та забезпечити виконання у повному обсязі заходів з колективної та особистої безпеки;
- вміння забезпечити координацію зусиль виробничого колективу в попередженні виникнення надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків;
- вміння ідентифікувати небезпечні чинники природного та техногенного середовищ і віднайти шляхи відвернення їхньої уражаючої дії використовуючи імовірнісні структурно-логічні моделі;
- вміння оцінити безпеку технологічних процесів і обладнання та обґрунтувати заходи щодо її підвищення;
- вміння обґрунтувати нормативно-організаційні заходи забезпечення безпечної експлуатації технологічного обладнання та попередження виникнення надзвичайних ситуацій;
- обґрунтування та методичне забезпечення проведення навчання серед працівників та населення з питань безпеки життєдіяльності та дій за надзвичайних ситуацій;
- вміння надати допомогу та консультації працівникам та населенню з практичних питань безпеки життєдіяльності та захисту у надзвичайних ситуаціях;
- оцінювати стан готовності підрозділу до роботи в умовах загрози і виникнення НС за встановленими критеріями і показниками та надавати консультації працівникам організації (підрозділу) щодо підвищення його рівня;

ФК 1. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.

ФК 2. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.

ФК 3. Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.

ФК 4. Спроможність планувати та проводити заходи із профілактики захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.

ФК 5. Спроможність до проектування процесу надання медичної допомоги: визначати підходи, план, види та принципи лікування захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.

ФК 6. Спроможність визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.

ФК 8. Спроможність виконувати медичні та стоматологічні маніпуляції.

ФК 10. Спроможність до організації та проведення лікувально-евакуаційних заходів.

ФК 11. Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги.

ФК 12. Спроможність до організації та проведення скринінгового обстеження в стоматології.

ФК 13. Спроможність оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне).

ФК 15. Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації.

Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та
---	----------------	--------	--------	-------------	--------------

					відповідальність
<i>Загальні компетентності</i>					
1	ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	Знати способи аналізу, синтезу та подальшого сучасного навчання	Вміти проводити аналіз інформації, приймати обґрунтовані рішення, вміти придбати сучасні знання	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення цілей.	Нести відповідальність за своєчасне набуття сучасних знань
2	ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності	Знати та розуміти предметну область та розуміння професійної діяльності	Вміти: використовувати фахові знання для вирішення практичних ситуацій.	Встановлювати зв'язки із суб'єктами практичної діяльності.	Нести відповідальність за своєчасність прийнятих рішень.
3	ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичній діяльності	Знати: сучасні тенденції розвитку галузі та їх аналізувати.	Вміти: проводити аналіз професійної інформації, приймати обґрунтовані рішення, набувати сучасні знання.	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення цілей.	Нести відповідальність за своєчасне набуття сучасних знань.
	ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово	Мати знання державної мови	Вміти спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово	Здатність доносити власні знання, переконання державною мовою як усно, так і письмово	Відповідати за якісне донесення власних професійних знань державною мовою як усно, так і в письмовому форматі
	ЗК 6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій	Мати знання до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел	Вміти застосовувати знання для пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел	Використовувати знання для пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел	Нести відповідальність за аналіз отриманої інформації з різних джерел
	ЗК 7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел				
	ЗК 8. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації	Знати види та способи адаптації, принципи дії в новій ситуації.	Вміти застосувати засоби саморегуляції, вміти пристосовуватися до нових ситуацій (обставин) життя та діяльності.	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення результату.	Нести відповідальність своєчасне використання методів саморегуляції
	ЗК 9. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми	Знати обов'язки та шляхи виконання поставлених завдань.	Вміти визначити мету та завдання бути наполегливим та сумлінним при виконання обов'язків.	Встановлювати міжособистісні зв'язки для ефективного виконання завдань та обов'язків.	Відповідати за якісне виконання поставлених завдань.
	ЗК 10. Здатність бути критичним і самокритичним	Знати про методи самоаналізу	Вміти проводити самоаналіз	Здатність бути критичним і самокритичним	Нести відповідальність за власні рішення та помилки
	ЗК 11. Здатність працювати в команді	Знати тактики та стратегії спілкування,	Вміти приймати обґрунтоване рішення, обирати	Вміти приймати обґрунтоване рішення,	Нести відповідальність за вибір та тактику

		закони та способи комунікативної поведінки	способи та стратегії спілкування для забезпечення ефективної командної роботи	обирати способи та стратегії спілкування для забезпечення ефективної командної роботи	способу комунікації
	ЗК 12. Прагнення до збереження навколишнього середовища	Знати про проблеми збереження довкілля	Вміти донести прагнення щодо збереження навколишнього середовища	Бути здатним переконувати щодо необхідності збереження навколишнього середовища	Нести відповідальність за збереження навколишнього середовища
	ЗК 13. Здатність діяти соціально відповідальна та свідомо	Знати свої соціальні та громадські права та обов'язки та усвідомлювати рівні можливості.	Формувати свою громадянську свідомість, вміти діяти відповідно до неї.	Здатність донести свою громадську та соціальну позицію	Відповідати за свою громадянську позицію та діяльність.
	ЗК 14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні	Знати свої соціальні та громадські права та обов'язки та усвідомлювати рівні можливості.	Формувати свою громадянську свідомість, вміти діяти відповідно до неї.	Здатність донести свою громадську та соціальну позицію	Відповідати за свою громадянську позицію та діяльність.
	ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та	Знати та зберігати, примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області	Формулювати свої моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області	Здатність донести, зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності.	Відповідати за свої моральні, культурні, наукові цінності

	ведення здорового способу життя				
Спеціальні (фахові) компетентності					
1.	ФК 1. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.	Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані	Вміти збирати скарги пацієнта, анамнез хвороби, анамнез життя, вміти виявити ознаки життя та смерті	Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію у спілкуванні з пацієнтами та їх родичами	Нести відповідальність за вибір та тактику способу комунікації. Відповідати за використання результатів співбесіди з пацієнтом за стандартною схемою розпитування хворого
2	ФК 2. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень	Знати основні лабораторні та інструментальні дослідження	Вміти оцінювати основні лабораторні та інструментальні дослідження	Здатність розпізнавати відхилення від норми у лабораторних та інструментальних дослідженнях	Нести відповідальність за оцінювання результатів лабораторних та інструментальних досліджень
3	ФК 3. Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.	Знати основні клінічні симптоми невідкладних станів	Вміти розпізнавати основні симптоми невідкладних станів	Здатність розпізнавати симптоми невідкладних станів	Нести відповідальність за розпізнавання симптомів невідкладних станів
5.	ФК 5. Спроможність до проектування процесу надання медичної допомоги: визначати підходи, план, види та принципи лікування захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області	Знати принципи проектування процесу надання медичної допомоги: визначати підходи, план, види та принципи лікування захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області	Вміти надати медичну допомогу: визначати підходи, план, види та принципи лікування захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області	Здатність медичну допомогу: визначати підходи, план, види та принципи лікування захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області	Нести відповідальність за медичну допомогу: визначати підходи, план, види та принципи лікування захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області
	ФК 6. Спроможність визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої	Знати принципи, щоб визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої	Вміти визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області	Здатність визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої	Нести відповідальність за раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області

	області	області порожнини та щелепно-лицевої області		області	
	ФК 8. Спроможність виконувати медичні та стоматологічні маніпуляції	Знати принципи проведення медичних та стоматологічних маніпуляцій	Вміти проводити медичні та стоматологічні маніпуляції	Здатність проводити медичні та стоматологічні маніпуляції	Нести відповідальність за проведення медичних та стоматологічних маніпуляцій
	ФК 10. Спроможність до організації та проведення лікувально-евакуаційних заходів	Знати принципи проведення лікувально-евакуаційних заходів на дошпитальному етапі та в умовах стаціонару	Вміти проводити лікувально-евакуаційні заходи в умовах на дошпитальному етапі та в умовах терапевтично-го стаціонару	Здатність проводити лікувально-евакуаційні заходи на дошпитальному етапі та в умовах терапевтичного стаціонару	Нести відповідальність за ефективність проведення лікувально-евакуаційних заходів на дошпитальному етапі та в умовах терапевтичного стаціонару
	ФК 11. Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги	Знати принципи визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги	Вміти проводити заходи екстреної медичної допомоги	Здатність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги	Нести відповідальність за ефективність визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги
	ФК 13. Спроможність оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне)	Знати принципи впливу навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне)	Вміти оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне)	Здатність до визначення впливу навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне)	Нести відповідальність за інформування щодо впливу навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне)
	ФК 15. Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації	Знати принципи опрацювання державної, соціальної та медичної інформації	Вміти проводити опрацювання державної, соціальної та медичної інформації	Здатність до опрацювання державної, соціальної та медичної інформації	Нести відповідальність за опрацювання державної, соціальної та медичної інформації

Результати навчання.

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

- проводити професійну діяльність у соціальній взаємодії оснований на гуманістичних і етичних засадах; ідентифікувати майбутню професійну діяльність як соціально значущу для здоров'я людини;
- застосовувати знання з загальних та фахових дисциплін у професійній діяльності;
- використовувати результати самостійного пошуку, аналізу та синтезу інформації з різних джерел для рішення типових завдань професійної діяльності.

Результати навчання для дисципліни «Безпека життєдіяльності»:

- орієнтуватися в основних методах і системах забезпечення техногенної безпеки, обґрунтовано вибирати відомі пристрої, системи та методи захисту людини і природного середовища від небезпек;
- орієнтуватися і забезпечувати основні вимоги нормативно-правових актів в галузі забезпечення безпеки;
- визначати та обґрунтовувати організаційно-правові заходи з організації безпечної життєдіяльності і забезпечувати виконання у повному обсязі заходів з колективної та особистої безпеки;
- визначати та ідентифікувати небезпечні чинники природного та техногенного середовищ і віднаходити шляхи відвернення їхньої уражаючої дії.
- надавати допомогу та консультації працівникам та населенню з практичних питань безпеки життєдіяльності та захисту у надзвичайних ситуаціях;
- аналізувати механізми впливу небезпек на людину, визначати характер взаємодії організму людини з небезпеками середовища існування з урахуванням специфіки механізму токсичної дії небезпечних речовин, енергетичного впливу та комбінованої дії уражаючих чинників.

Вивчення навчальної дисципліни «**Безпека життєдіяльності**» забезпечує такі **програмні результати навчання:**

ПРН 1. Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати вірогідний нозологічний або синдромний попередній клінічний діагноз стоматологічного захворювання (за списком 2).

ПРН 2. Збирати інформацію про загальний стан пацієнта, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів щелепно-лицевої ділянки, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 5).

ПРН 3. Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, рентгенологічні, функціональні та/або інструментальні) за списком 5, пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини і щелепно-лицевої області для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2).

ПРН 4. Визначати остаточний клінічний діагноз дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та логічного аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи (за списком 2.1).

ПРН 5. Встановлювати діагноз невідкладних станів за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, у лікувальній установі), в умовах надзвичайної ситуації, воєнного стану, нестачі інформації та обмеженого часу (за списком 4).

ПРН 7. Аналізувати епідеміологічний стан та проводити заходи масової й індивідуальної, загальної та локальної медикаментозної та немедикаментозної профілактики стоматологічних захворювань.

ПРН 8. Визначати підхід, план, вид та принцип лікування стоматологічного захворювання (за списком 2) шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

ПРН 10. Визначати тактику ведення стоматологічного пацієнта при соматичній патології (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

ПРН 11. Проводити лікування основних стоматологічних захворювань за існуючими алгоритмами та стандартними схемами під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи (за списком 2.1).

ПРН 12. Організувати проведення лікувально-евакуаційних заходів серед населення, військовослужбовців, в умовах надзвичайної ситуації, у т.ч. воєнного стану, під час

розгорнутих етапів медичної евакуації, з урахуванням існуючої системи лікувально-евакуаційного забезпечення.

ПРН 13. Визначати тактику надання екстреної медичної допомоги, використовуючи рекомендовані алгоритми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу (за списком 4).

ПРН 14. Аналізувати та оцінювати державну, соціальну та медичну інформацію з використанням стандартних підходів та комп'ютерних інформаційних технологій.

ПРН 15. Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення в умовах медичного закладу за стандартними методиками.

ПРН 16. Формувати цілі та визначати структуру особистої діяльності на підставі результату аналізу певних суспільних та особистих потреб.

ПРН 17. Дотримуватися здорового способу життя, користуватися прийомами саморегуляції та самоконтролю.

ПРН 18. Усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, підвищувати загальноосвітній культурний рівень.

ПРН 19. Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.

ПРН 20. Організувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.

ПРН 21. Виконувати медичні маніпуляції на підставі попереднього та/або остаточного клінічного діагнозу (за списками 2, 2.1) для різних верств населення та в різних умовах (за списком 6).

ПРН 23. Виконувати маніпуляції надання екстреної медичної допомоги, використовуючи стандартні схеми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану (за списком 4) в умовах обмеженого часу (за списками 6, 7).

2.Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» відводиться 3,5 кредити ЄКТС, 105 годин. з них 10 год. – лекції, 30 год. – практичні заняття, 65 год – самостійна робота.

Основними видами навчальних занять з дисципліни є **лекції, практичні заняття та самостійна робота** студентів з тематики програми навчальної дисципліни.

Лекції мають за мету систематизувати основи наукових знань з дисципліни, розкрити стан і перспективи розвитку медичної і фармацевтичної науки, сконцентрувати увагу на найскладніших та актуальних питаннях.

Лекції читаються керівним складом кафедри, професорами, доцентами в аудиторіях чисельністю до 100 чоловік. До читання лекцій, як виняток, можуть допускатися найдосвідченіші науково-педагогічні працівники, переважно ті, які мають науковий ступінь або вчене звання.

Практичні заняття (ПЗ) є видом навчальних занять, на яких викладач проводить із студентами детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння шляхом індивідуального виконання кожним студентом ситуаційних завдань стосовно організації і надання домедичної допомоги.

Практичні заняття проводяться у складі навчальної групи не більше 12-14 осіб, з метою відпрацювання навичок з організації надання домедичної допомоги та використання засобів індивідуального медичного захисту.

Самостійна робота студента (СРС) є основним способом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Самостійна робота студентів забезпечується комплексом навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення навчальної дисципліни: підручниками, навчальними посібниками, матеріалами кафедральних лекцій тощо. Методичні розробки для самостійної роботи студентів передбачають можливість

проведення самоконтролю з боку студентів. Для самостійної роботи, окрім того, рекомендується відповідна наукова та фахова література.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності.

Предмет «Безпека життєдіяльності». Основні завдання предмета. Аксиома про потенційну небезпеку. Класифікація небезпек.

Концепція ризику. Керування ризиком. Принципи визначення припустимого рівня негативних факторів стосовно здоров'я людини.

Принципи і методи забезпечення безпеки життєдіяльності людини.

Основи керування безпекою життєдіяльності. Системний аналіз безпеки життєдіяльності.

Правове забезпечення безпеки життєдіяльності людини.

Тема 2. Людина в системі «людина - зовнішнє середовище».

Людина, як біоенергетична система. Єдність біологічних систем організму людини. Фактори, що забезпечують здоров'я людини.

Функціональні системи організму людини в забезпеченні його безпеки життєдіяльності. Захисні функції організму людини.

Роль рецепторів і аналізаторів організму людини в оцінці факторів системи «людина – середовище існування». Закон Вебера-Фехнера.

Психологічні фактори, що визначають особисту безпеку людини. Психофізіологічний стан організму. Залежність стану організму від зовнішніх подразників. Раціональні режими праці і відпочинку.

Тема 3. Значення зовнішнього середовища в системі «людина – зовнішнє середовище».

Заняття №1. Зовнішнє середовище і середовище життєдіяльності людини. Класифікація і характеристики середовища життєдіяльності людини.

Класифікація і характеристика негативних факторів зовнішнього середовища людини. Фізичні негативні фактори. Негативні фактори енергетичного походження.

Заняття №2. Хімічні негативні фактори. Біологічні антропогенні негативні фактори. Психофізичні негативні фактори. Соціальні небезпеки. Методи і засоби захисту людини.

Особливості стану екологічної безпеки України. Комплексна оцінка ризику впливу антропогенних чинників на безпеку та здоров'я людини.

Тема 4. Забезпечення безпеки життєдіяльності людини.

Здоров'я людини як медико-біологічна та соціальна категорія. Духовний, психічний, фізичний, соціальний аспекти здоров'я людини.

Здоров'я і патологія. Валеологія та санологія, визначення, сутність і предмет їх вивчення. Показники індивідуального здоров'я людини. Фактори, що забезпечують стабільність здоров'я. Фактори ризику та групи ризику.

Поняття про спосіб життя, його особливості у сучасних умовах. Оздоровчі традиційні і нетрадиційні системи, методи оздоровлення. Способи загартування організму.

Механізм шкідливого впливу на організм людини алкоголю, тютюнопаління і наркотиків. Загроза особистій та суспільній життєдіяльності при їх вживанні. Методи боротьби із шкідливими звичками.

Тема 5. Безпека харчування як складова безпечної життєдіяльності людини.

Вплив харчування на життєдіяльність людини. Вимоги до якості і безпеки харчових продуктів. Харчові добавки як можливі забруднювачі.

Наслідки забруднення харчових продуктів пестицидами. Стимулятори росту та інші хімічні речовини, що застосовуються в сільському господарстві. Генетично модифіковані продукти та їх небезпека для здоров'я людини.

Радіонукліди у харчових продуктах. Харчування в умовах радіаційного забруднення.

Токсичні речовини у продуктах харчування: допустимі фонові залишки, максимально допустимий рівень залишків у харчових продуктах. Методика зменшення кількості речовин-забруднювачів у харчових продуктах.

Тема 6. Правові та організаційні питання охорони праці медичних і фармацевтичних працівників.

Законодавча та нормативна база України про охорону праці. Основні законодавчі акти про охорону праці. Основні положення Закону України «Про охорону праці». Нормативні акти про охорону праці. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.

Державне управління охороною праці та організація охорони праці на виробництві. Органи державного управління охороною праці, їх компетенція і повноваження. Служба охорони праці системи Міністерства охорони здоров'я України. Служба охорони праці підприємства.

Навчання з питань охорони праці. Інструктажі з питань охорони праці. Стажування (дублювання) та допуск працівників до роботи.

Державний нагляд і громадський контроль за охороною праці. Органи державного нагляду за охороною праці їх основні повноваження і права. Громадський контроль за додержанням законодавства про охорону праці.

Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.

Тема 7. Професійні шкідливості при виконанні професійних обов'язків медичних і фармацевтичних працівників.

Перелік професійних шкідливостей при виконанні професійних обов'язків медичних і фармацевтичних працівників. Правила виробничої санітарії, протиепідемічного режиму та особистої гігієни працівників дезінфекційних установ і підрозділів.

Техніка безпеки персоналу кабінетів і відділень променевої діагностики і терапії. Особливості впливу сучасних лазерних апаратів.

Охорона праці у патологоанатомічних, патогістологічних, судово-медичних установах

Правила техніки безпеки у відділеннях гіпербаричної оксигенації, клініко-діагностичних лабораторіях, фізіотерапевтичних відділеннях, при роботі із стерилізаційними установками.

Правила обладнання, експлуатації та виробничої санітарії при роботі в аптеках.

Тема 8. Небезпечні інфекційні захворювання у практиці медичних і фармацевтичних працівників.

Поняття про небезпечні інфекційні захворювання. ВІЛ та СНІД у практиці лікаря. Можливі шляхи потрапляння біологічного матеріалу від ВІЛ-інфікованого в організм медичного працівника. Поняття про «виробничу аварію» та екстрене звернення до Центру СНІДу/Інституту інфекційних захворювань. Антиретровірусна 28-денна програма.

Вірусний гепатит і можливість потрапляння його збудників у організм лікаря. Профілактика інфікування вірусами гепатиту та імунопрофілактика при контакті із біологічними матеріалами хворого на гепатит. Програма розвитку донорства крові та її компонентів на 2002-2011 роки.

Туберкульоз та його розповсюдженість в Україні та світі. Потенційна професійна небезпека лікаря-фтизіатра та вжиття профілактичних заходів. Національна програма боротьби із захворюваністю на туберкульоз.

Тема 9. Біобезпека. Біологічні ризики і загрози та готовність системи охорони здоров'я

Конвенція про заборону біологічної та токсинної зброї. Ризики, пов'язані з безпекою /нещасні випадки (лабораторні інфекції). Непередбачуване майбутнє результатів медико-біологічних досліджень. Управління біологічними ризиками, його складові. Можливості діагностики окремих хвороб. Міжнародна політика у протидії епідеміям: Міжнародні медико-санітарні правила (ВООЗ 2005). Лабораторна біобезпека: лабораторні інфекції (статистика захворювань працівників, розповсюдження захворювань за межі лабораторій).

Класифікація патогенів. Рівні біологічної безпеки. Заходи зниження біологічних ризиків. (інженерний та адміністративний контроль, практики та процедури, засоби індивідуального захисту, їх переваги та недоліки).

Тема 10. Біозахист: Війни, тероризм і кримінальні злочини. Сучасні проблеми у сфері білетики. Міжнародні режими заборони: Женевський протокол, Конвенція про заборону біологічної і токсинної зброї, Конвенція про заборону хімічної зброї, Резолюція Ради Безпеки ООН 1540. Експортний контроль. Захист від біологічної зброї. Контроль озброєнь. Контроль науково-технічних досліджень і досягнень та біозахист. Роль і відповідальність вчених у сучасному світі. Сучасні проблеми у сфері білетики. Основні принципи біоетики: принцип поваги людської гідності, принцип здійснення блага і не заподіяння зла, принцип поваги автономії особистості, принцип справедливості. Використання тварин в дослідженнях. Дослідження подвійного використання. Відповідальність, пов'язана з науками подвійного використання. Принцип запобігання шкоди та заходи для запобігання шкоди.

Тема 11. Права людини як джерело біоетичних принципів та критеріїв поведінки. Міжнародний кодекс медичної етики. Загальна декларація прав людини. Конвенція про захист прав та гідності людини у зв'язку з використанням досягнень біології та медицини. Етичний кодекс лікаря України. Лісабонська декларація про права пацієнта. Конвенція про права інвалідів. Декларація про права розумово відсталих осіб. Визначення здоров'я ВООЗ. Здоровий спосіб життя як умова його тривалості, фізичного і духовного розвитку. Людина і хвороба. Хвороба як переживання і поведінка людської особистості.

Тема 12. Біоетичні основи професійної діяльності лікаря.

Стосунки між медичними співробітниками, пацієнтом та його родиною в контексті транскультурної біоетики. Біоетичний принцип справедливості в розподілі ресурсів охорони здоров'я. Біоетична і правова оцінка лікарської помилки та ятрогенії. Роль сім'ї у прийнятті рішень. Соціальна справедливість, проблеми транскультуральної етики і соціоетичні зобов'язання. Біоетичний принцип справедливості в розподілі ресурсів охорони здоров'я. Біоетичні та правові проблеми співіснування «традиційної» та «нетрадиційної» медицини

3.1. Структура навчальної дисципліни

Тема	Лекції	Практичні заняття	СРС
Тема 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності.	1	2	5
Тема 2. Людина в системі «людина - зовнішнє середовище».	1	4	5
Тема 3. Значення зовнішнього середовища в системі «людина – зовнішнє середовище».	2	6	10
Тема 4. Забезпечення безпеки життєдіяльності людини.		2	5
Тема 5. Безпека харчування як складова безпечної життєдіяльності людини.	2	2	5
Тема 6. Правові та організаційні питання охорони праці медичних і фармацевтичних працівників.		2	5
Тема 7. Професійні шкідливості при виконанні професійних обов'язків медичних і фармацевтичних працівників.	1	2	5
Тема 8. Небезпечні інфекційні захворювання у практиці медичних і фармацевтичних працівників.	1	2	5

Тема 9. Біобезпека. Біологічні ризики і загрози та готовність системи охорони здоров'я	1	2	5
Тема 10. Біозахист: Війни, тероризм і кримінальні злочини. Сучасні проблеми у сфері біоетики	1	2	5
Тема 11. Права людини як джерело біоетичних принципів та критеріїв поведінки.		2	5
Тема 12. Біоетичні основи професійної діяльності лікаря.		2	5
Усього годин 105/ 3,5 кредити ECTS	10	30	65
Підсумковий контроль	Залік		

4. Тематичний план лекцій

№ з.п	ТЕМА	Кількість годин
1	Тема 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності. Тема 2. Людина в системі «людина - зовнішнє середовище».	2
2	Тема 3. Значення зовнішнього середовища в системі «людина – зовнішнє середовище».	2
3	Тема 5. Безпека харчування як складова безпечної життєдіяльності людини.	2
4	Тема 7. Професійні шкідливості при виконанні професійних обов'язків медичних і фармацевтичних працівників. Тема 8. Небезпечні інфекційні захворювання у практиці медичних і фармацевтичних працівників	2
5	Тема 9. Біобезпека. Біологічні ризики і загрози та готовність системи охорони здоров'я Тема 10. Біозахист: Війни, тероризм і кримінальні злочини. Сучасні проблеми у сфері біоетики	2
	Всього	10

5. Тематичний план практичних занять

№ з.п	ТЕМА	Кількість годин
1	Тема 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності.	2
2	Тема 2. Людина в системі «людина - зовнішнє середовище».	2
3		2
4		2
5	Тема 3. Значення зовнішнього середовища в системі «людина – зовнішнє середовище».	2
6		2
7		2
8	Тема 4. Забезпечення безпеки життєдіяльності людини.	2
9	Тема 5. Безпека харчування як складова безпечної життєдіяльності людини.	2
10	Тема 6. Правові та організаційні питання охорони праці медичних і фармацевтичних працівників.	2
11	Тема 7. Професійні шкідливості при виконанні професійних обов'язків медичних і фармацевтичних працівників.	2
	Тема 8. Небезпечні інфекційні захворювання у практиці медичних і	2

	фармацевтичних працівників.	
12	Тема 9. Біобезпека. Біологічні ризики і загрози та готовність системи охорони здоров'я	2
13	Тема 10. Біозахист: Війни, тероризм і кримінальні злочини. Сучасні проблеми у сфері біоетики	2
14	Тема 11. Права людини як джерело біоетичних принципів та критеріїв поведінки.	2
15	Тема 12. Біоетичні основи професійної діяльності лікаря.	2
	Всього	30

6. Тематичний план самостійної роботи студентів

№ з.п	ТЕМА	Кількість годин
1.	Тема 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності.	5
2.	Тема 2. Людина в системі «людина - зовнішнє середовище».	5
3	Тема 3. Значення зовнішнього середовища в системі «людина – зовнішнє середовище».	10
4	Тема 4. Забезпечення безпеки життєдіяльності людини.	5
5	Тема 5. Безпека харчування як складова безпечної життєдіяльності людини.	5
6	Тема 6. Правові та організаційні питання охорони праці медичних і фармацевтичних працівників.	5
7	Тема 7. Професійні шкідливості при виконанні професійних обов'язків медичних і фармацевтичних працівників.	5
8	Тема 8. Небезпечні інфекційні захворювання у практиці медичних і фармацевтичних працівників.	5
	Тема 9. Біобезпека. Біологічні ризики і загрози та готовність системи охорони здоров'я	5
	Тема 10. Біозахист: Війни, тероризм і кримінальні злочини. Сучасні проблеми у сфері біоетики	5
	Тема 11. Права людини як джерело біоетичних принципів та критеріїв поведінки.	5
	Тема 12. Біоетичні основи професійної діяльності лікаря.	5
	Всього	65

7. Індивідуальні завдання

Одним з найважливіших шляхів оптимізації і підвищення якості практичної підготовки студентів є виконання індивідуальних навчально-дослідницьких завдань (ІНДЗ).

Основна мета ІНДЗ:

більш глибоке осмислення і засвоєння теоретичних і практичних знань, умінь і навичок з дисципліни (головним чином в плані міжкафедральної інтеграції їх кінцевого рівня з відповідної спеціальності);

психологічна і практична підготовка студентів до постійного підвищення професійної кваліфікації, оволодіння основними прийомами науково-бібліографічного аналізу, узагальнення і оформлення різних матеріалів для доповідей, довідок, статей і т. п.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання виконується самостійно або у складі робочих груп (2-3 студента) при консультуванні викладачем протягом вивчення дисципліни.

Основні форми ІНДЗ:

бібліографічний пошук і вивчення літератури з певної теми, її узагальнення, складання огляду про сучасний стан проблеми (написання реферативної роботи), виступ з доповіддю на засіданні гуртка кафедри, студентських наукових конференцій тощо;

участь у створенні учбово-демонстраційних посібників (стендів, альбомів, таблиць) та інших технічних засобів навчання;

опанування новітніх методів дослідження, приладів, виконання навчально-практичних студентських робіт.

Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота студентів виконується у вигляді підготовки до практичних занять (підготовка теоретичних питань, виконання ситуаційних задач, опанування навичками згідно з темою заняття, тощо).

8. Методи навчання

1. Традиційні методи навчання: словесні; наочні; практичні.
2. Методи навчально-пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний метод, метод проблемного викладу, частково-пошуковий або евристичний метод, дослідницький метод.
3. Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності: індуктивні і дедуктивні методи навчання, методи стимулювання і мотивації навчання.
4. Методи контролю як методи навчання (контролю з боку викладача, самоконтролю, взаємоконтролю, самокорекції, взаємокорекції).

9. Методи контролю

- Види контролю (поточний і підсумковий)
- Форма підсумкового контролю відповідно до навчального плану – залік.

На кафедрі застосовуються наступні критерії оцінювання згідно традиційної 4-бальної шкали:

«Відмінно» 5 За глибоке і повне опанування змісту навчального матеріалу, в якому студент легко орієнтується, володіє понятійним апаратом, за уміння пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і в письмовій формі); кількість позитивних результатів письмового тестування не менше 90%.

«Добре» 4 За повне засвоєння навчального матеріалу, володіння понятійним апаратом, орієнтування у вивченому матеріалі, свідоме використання знань для вирішення практичних завдань, грамотний виклад відповіді, але у змісті і формі відповіді мали місце окремі неточності (похибки) - кількість позитивних результатів письмового тестування 70-89%.

«Задовільно» 3 За знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, при цьому виклад його не повний, непослідовний. Студент допускає неточності у визначенні понять та при використанні знань для вирішення практичних завдань, не вміє доказово обґрунтовувати свої судження; - кількість позитивних результатів письмового тестування 50-69%

«Незадовільно» 2 Студент має розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. За повне незнання і нерозуміння навчального матеріалу або відмову від відповіді. Кількість позитивних відповідей письмового тестування складає нижче 50%.

Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали.

10. Поточний контроль

Поточний контроль здійснюється у ході вивчення конкретної теми для визначення рівня сформованості окремої навички або вміння, якості засвоєння певної порції навчального

матеріалу шляхом спостереження за навчально-пізнавальною діяльністю студентів на заняттях, усного опитування, письмового контролю знань і умінь за допомогою тестування (усне, письмове, комп'ютерне); з використанням набору стандартизованих завдань для встановлення вхідного та вихідного рівня знань, структурований контроль практичних навичок; контроль виконання практичної роботи; усне опитування; усна співбесіда.

Оцінювання поточної навчальної діяльності. Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-ри бальною (традиційною) шкалою з урахуванням затверджених критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені навчальною програмою. Студент має отримати оцінку з кожної теми. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності є стандартизованими і включають контроль теоретичної та практичної підготовки.

11. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Для дисципліни формою підсумкового контролю є залік

Семестровий залік - це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу виключно на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях. Семестровий залік з дисциплін проводиться після закінчення її вивчення, до початку екзаменаційної сесії.

12.Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти:

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни становить 200 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент за поточну навчальну діяльність для зарахування дисципліни становить 120 балів.

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих студентом оцінок за традиційною шкалою під час вивчення дисципліни впродовж семестру, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина

$$x = \frac{CA \times 200}{5}$$

конвертується у бали за багатобальною шкалою за формулою:

Для зручності наведено таблицю перерахунку за 200-бальною шкалою:

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються заліком (диференційованим заліком)

4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200
4.97	199
4.95	198
4.92	197
4.9	196
4.87	195
4.85	194
4.82	193
4.8	192
4.77	191
4.75	190
4.72	189
4.7	188
4.67	187

4-бальна шкала	200-бальна шкала
4.45	178
4.42	177
4.4	176
4.37	175
4.35	174
4.32	173
4.3	172
4.27	171
4.24	170
4.22	169
4.19	168
4.17	167
4.14	166
4.12	165

4-бальна шкала	200-бальна шкала
3.92	157
3.89	156
3.87	155
3.84	154
3.82	153
3.79	152
3.77	151
3.74	150
3.72	149
3.7	148
3.67	147
3.65	146
3.62	145
3.57	143

4-бальна шкала	200-бальна шкала
3.37	135
3.35	134
3.32	133
3.3	132
3.27	131
3.25	130
3.22	129
3.2	128
3.17	127
3.15	126
3.12	125
3.1	124
3.07	123
3.02	121

4.65	186
4.62	185
4.6	184
4.57	183
4.52	181
4.5	180
4.47	179

4.09	164
4.07	163
4.04	162
4.02	161
3.99	160
3.97	159
3.94	158

3.55	142
3.52	141
3.5	140
3.47	139
3.45	138
3.42	137
3.4	136

3	120
Менше 3	Недостатньо

13. Методичне забезпечення

навчальний контент (навчально-методичні рекомендації для самопідготовки студентів до практичних занять), плани практичних занять, самостійної роботи, питання, задачі або кейси для поточного контролю знань і вмінь студентів; список рекомендованої літератури; матеріали методичного забезпечення (методичні вказівки тощо); інструкції до використання технічних засобів навчання.

Перелік питань для підготовки студентів

1. Поняття про предмет «Безпека життєдіяльності», його основні завдання. Аксиома про потенційну небезпеку. Класифікація небезпек.
2. Поняття про ризик та керування ним. Принципи визначення припустимого рівня негативних факторів стосовно здоров'я людини.
3. Принципи і методи забезпечення безпеки життєдіяльності людини.
4. Основи керування та системний аналіз безпеки життєдіяльності.
5. Правове забезпечення безпеки життєдіяльності людини.
6. Людина як біоенергетична система. Фактори, що забезпечують здоров'я людини.
7. Роль функціональних систем організму людини в забезпеченні його безпеки життєдіяльності. Захисні функції організму людини.
8. Роль рецепторів і аналізаторів організму людини в оцінці факторів системи «людина – середовище існування». Закон Вебера-Фехнера.
9. Психологічні фактори, що визначають особисту безпеку людини. Психофізіологічний стан організму.
10. Залежність стану організму людини від зовнішніх подразників. Раціональні режими праці і відпочинку.
11. Поняття про зовнішнє середовище і середовище життєдіяльності людини. Класифікація і характеристики середовища життєдіяльності людини.
12. Класифікація і характеристика негативних факторів зовнішнього середовища людини.
13. Методи і засоби захисту людини від негативних факторів зовнішнього середовища.
14. Особливості стану екологічної безпеки України. Комплексна оцінка ризику впливу антропогенних чинників на безпеку та здоров'я людини.
15. Поняття про здоров'я людини як медико-біологічну та соціальну категорію та його духовний, психічний, фізичний, соціальний аспекти.
16. Поняття про здоров'я і патологію. Поняття про валеологію та санолгію, визначення, сутність і предмет їх вивчення.
17. Індивідуальне здоров'я людини, його показники та фактори, що забезпечують стабільність здоров'я. Фактори ризику та групи ризику.
18. Поняття про спосіб життя, його особливості у сучасних умовах. Оздоровлення та загартування організму.
19. Механізм шкідливого впливу на організм людини алкоголю, тютюнопаління і наркотиків як особиста та суспільна небезпека при їх зживанні. Методи боротьби із шкідливими звичками.
20. Вплив харчування на життєдіяльність людини. Вимоги до якості і безпеки харчових продуктів та добавок.
21. Вплив пестицидів, стимуляторів росту та інших хімічних речовин, що застосовуються в сільському господарстві, на здоров'я людини.

22. Генетично модифіковані продукти та їх небезпека для здоров'я людини.
23. Радіонукліди у харчових продуктах. Харчування в умовах радіаційного забруднення.
24. Токсичні речовини у продуктах харчування. Методика зменшення їх кількості у харчових продуктах.
25. Законодавча та нормативна база України про охорону праці. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.
26. Державне управління охороною праці та організація охорони праці на виробництві. Служба охорони праці системи Міністерства охорони здоров'я України. Служба охорони праці підприємства.
27. Навчання з питань охорони праці. Інструктажі з питань охорони праці.
28. Державний нагляд і громадський контроль за охороною праці.
29. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.
30. Перелік професійних шкідливостей при виконанні професійних обов'язків медичних і фармацевтичних працівників.
31. Правила виробничої санітарії, протиепідемічного режиму та особистої гігієни працівників дезінфекційних установ і підрозділів.
32. Техніка безпеки персоналу кабінетів і відділень променевої діагностики і терапії. Особливості впливу сучасних лазерних апаратів.
33. Охорона праці у патологоанатомічних, патогістологічних, судово-медичних установах.
34. Правила техніки безпеки у відділеннях гіпербаричної оксигенації, клініко-діагностичних лабораторіях, фізіотерапевтичних відділеннях, при роботі із стерилізаційними установками.
35. Правила обладнання, експлуатації та виробничої санітарії при роботі в аптеках.
36. Поняття про значення ВІЛ-інфекції та захворювання на СНІД у практиці лікаря. Можливі шляхи потрапляння біологічного матеріалу від ВІЛ-інфікованого до організму медичного працівника.
37. Поняття про «виробничу аварію» та подальші заходи. Антитретровірусна програма.
38. Профілактика інфікування та імунопрофілактика при контакті лікаря з біологічними матеріалами хворого на вірусний гепатит.
39. Програма розвитку донорства крові та її компонентів на 2002-2011 роки.
40. Туберкульоз в Україні та світі. Потенційна професійна небезпека лікаря-фтизіатра та профілактичні заходи. Національна програма боротьби з туберкульозом в Україні.

14. Перелік навчально методичної літератури.

Основна (базова)

1. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: навч. посіб./ О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, В.І. Зенкіна та ін.; за заг. ред О.П. Яворовського. – К.: ВСВ “Медицина”, 2015. – 288 с.
2. Гігієна та охорона праці медичних працівників. Навчальний посібник /За ред. В.Ф. Москаленка, О.П. Яворовського. – К.: “Медицина”, 2009. – С.6-56.
3. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: Навчально-методичний посібник/ упор.: О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, Г.А. Шкурко та ін.- Черкаси: видавець Чабаненко Ю.А., 2012. – 232 с.
4. Безпека життєдіяльності: для студентів вищих закладів освіти України I-IV рівнів акредитації / Є.П. Желібо, Н.М. Заверуха, В.В. Зацарний; За ред. Є.П. Желібо і В.М. Пічі. – К.: “Каравела”; Львів: “Новий Світ-2000”, 2001.–320 с

Допоміжна

1. Безпека життєдіяльності: підручник. / [О.І. Запорожець, Б.Д. Халмурадов, В.І. Применко та ін.] – К.: "Центр учбової літератури", 2013. – 448 с.
2. Конституція України. Основний закон від 28.06.1996.
3. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.92.
4. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» № 4004-XII від 24.02.94.
5. Закон України «Про колективні договори та угоди» № 1874 від 24.12.95.

6. Закон України «Про страхові тарифи на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» № 1423 від 13.09.2000.
7. Закон України «Про адміністративні порушення» № 8074-10 від 07.12.84.
8. Основи законодавства України про охорону здоров'я № 2802-ХІІ від 19.11.92.
9. Кодекс законів України про працю № 322-VIII від 10.12.71.
10. Закон України «Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань» № 15/98-ВР від 14.01.1998.
11. Кодекс цивільного захисту України № 5403-VI від 02.10.2012.
12. Указ Президента України № 643/2001 «Національна програма боротьби із захворюваністю на туберкульоз».
13. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві» № 1232 від 30.12.11 р.
14. ДСТУ 2272:2006 «Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять». – К.: Держспоживстандарт, 2007. – 28 с.
15. Наказ Держнаглядохоронпраці України «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці» № 15 від 26.01.05.
16. Наказ Держнаглядохоронпраці України «Перелік робіт з підвищеною небезпекою» № 15 від 26.01.05.
17. Наказ Держнаглядохоронпраці України «Типове положення про службу охорони праці» № 255 від 15.11.04.
18. Наказ МОН України «Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і закладах освіти» № 563 від 01.08.01.
19. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України «Про затвердження форми трудового договору між працівниками і фізичною особою та порядку реєстрації трудового договору між працівниками і фізичною особою» № 260 від 08.06.01.
20. Наказ МОЗ України «Положення про службу охорони праці системи Міністерства охорони здоров'я України» № 268 від 30.09.1994.
21. Наказ МОЗ України «Про введення оперативного контролю за станом охорони праці в установах, закладах та на підприємствах системи МОЗ України» № 444 від 01.11.2001.
22. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями» № 368 від 24.03.04 р.
23. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). – Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. – 125 с.
24. Домарецький, В. А. Екологія харчових продуктів [Текст]: виробничо-практичне видання / В. А. Домарецький, Т. П. Златев. - К.: Урожай, 1993. - 190 с.
25. Смоляр В. І. Харчування в умовах радіонуклідного забруднення. – К.: Здоров'я: Укр. червоний хрест, 1991. – 32 с.
26. Хоружая Т. А. Оценка экологической опасности. / Т. А. Хоружая — М.: «Книга сервис», 2002. – 208 с.
27. Безпека життєдіяльності: Підручник / В.Г. Цапко, Д.І. Мазоренко, Ю.С. Скобло, Л.М. Тіщенко; за ред. В.Г. Цапка. – К.: Знання, 2008. – 397 с.
28. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник / В.В. Березуцький, Л.А. Васьковець, Н.П. Вершиніна та ін.; За ред. В.В. Березуцького. – Х.: Факт, 2005. – 384 с.
29. Корнієнко О.В. Безпека життєдіяльності та підтримання психосоматичного здоров'я молоді: Монографія.- К.: «Київський університет», 2004.-264 с.
30. Дементий Л.В., Юсина А.Л. Обеспечение безопасности жизнедеятельности: Учеб.пособие. – Краматорск: ДГМА, 2008. – 300 с.
31. Апанасенко Г.Л. Валеология как наука (Лекция для врачей- курсантов). – К., 2001. – 23 с.
32. Казин Э.М., Блинова М.Г., Литвинова М.А. Основы индивидуального здоровья человека: Введение в общую и прикладную валеологию: Учеб. пособие. – М.: ВЛАДОС, 2000. – 192 с.
33. Пистун И.П., Кельман И.И., Вельковский Е.К. Безопасность жизнедеятельности: Учебное пособие. – Львов: Афиша, 2007. – 336 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Офіційне Інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
2. Верховна Рада України <http://www.rada.gov.ua/>.
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
4. Міністерство освіти і науки України <http://www.mon.gov.ua/>.
5. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.
6. Державна служба України з надзвичайних ситуацій <http://www.dsns.gov.ua/>.
7. Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rnbo.gov.ua/>.
8. Постійне представництво України при ООН <http://ukraineun.org/>.
9. Північноатлантичний альянс (НАТО) <http://www.nato.int/>.
10. Всесвітня організація охорони здоров'я <http://www.who.int/en/>.
11. Інформаційно правовий портал «Закони України»: Режим доступу: <http://uazakon.com/>.